

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. arhid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției »Telegraful Român«, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se inapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.
rândul cu litere garmond.

Piedecile înfăptuirii idealului național.

I.

Am făcut totdeauna când ni s'a dat ocaziune mărturisirea sinceră și categorică, cumcă în mințile și în inimile noastre, ale Românilor din statul ungar, nu e încuibată ideea unei Români-Mari, ori a unei Daco-Români, cum ni se spunea mai înainte, și că pentru acela dintre noi, care ar fi totuși torturat de ideea aceasta, ea nu e decât o *utopie*, precum și pentru aceia dintre compatrioții noștri maghiari, cari se tem de ea, și cari cer măsuri energice pentru împedecarea realizării ei, nu e decât o *fantomă*. Ideea e nerealisabilă, pentru acuma, și poate încă pentru multă vreme înainte.

S'a spus în presă și în parlamentul țării noastre, la ocaziunea dată, că pentru înfăptuirea României Mari, sau a Daco-României, s'ar cere, ca România de astăzi se poarte războiu cu Austro-Ungaria, pentru a-i lua Ardealul, Bucovina și Banatul, apoi cu Rusia, pentru a recuceri dela ea Basarabia, care i-a fost răpită, cu Sâmbia pentru a lua și dela aceasta partea de țară locuită de Români, adică valea Timocului, și în urmă cu Bulgaria, pentru a încorpora la statul român partea din Macedonia, locuită de Aromâni. E în stare oare România să se războiască cu toate aceste state vecine, și încă cu bun succes? E în stare România să se bată cu toate și să le învingă pe toate?

Celce s'ar încumeta să răspundă în mod afirmativ la întrebările acestea, ar fi unul, care nu-și dă seama despre ce vorbește și face. Și durere, sunt câțiva și de aceștia, nu la noi, în statul ungar, ci în regatul român. Sunt dincolo și de aceia, cari cred, că într-o adevăr a sosit momentul înfăptuirii idealului național, momentul creării unei Români-Mari, cu estinderea dela Nistru până la Tisa, și sunt deserați, că guvernul român nu gândește ca și ei, nu mobilizează și nu intră în acțiune pentru înfăptuirea idealului național!

Guvernul român însă, conștiu de răspunderea ce o are pentru viitorul țării românești, cunoaște foarte bine *piedecile* mari, cari stau în calea realizării gândului de care sunt stăpâniți acești ușuratici dintre frații de dincolo, și se ferește de orice pas greșit, care n'ar putea să aibă pentru România altă urmă, decât croirea și pe seama ei a sorții, de care s'a învrednicit Belgia și acum se învrednicește și Sâmbia.

Realizarea întregului ideal național e pentru acuma, cum am spus, o curată imposibilitate; și posibilă rămâne numai lărgirea hotarelor țării românești în spre răsărit, prin recucerirea dela Ruși a Basarabiei răpite, firește, cu ajutorul trupelor germane și austro-ungare, și sub scutul de acuma și din viitor al puterilor cen-

trale, precum și reîntregirea țării românești cu Bucovina românească, pe calea bune înțelegeri cu monarhia noastră austro-ungară, și poate și cu valea Timocului, luată dela Sârbi. În altă parte însă estinderea și cucerirea e eschisă pentru România!

Asupra Basarabiei și a Bucovinei România are drept istoric, pentru că aceste provincii ale ei au fost, dela sânul ei au fost rupte, deci cuvine-se, ca earăși de sânul ei se fie lipite. Asupra Ardealului însă România nu are nici un drept istoric. Se face provocare adeseori la scurta domnie a lui *Mihaiu Viteazul*, care ajunsese pe scurtă vreme domn al Ardealului. Se scapă însă din vedere, că și atunci Ardealul a rămas autonom, independent, s'a guvernat prin sine și după legile sale, n'a fost alăturat la Muntenia pentru a face parte din ea. *Mihaiu Viteazul* a ținut diete în Ardeal, nu cu boerii de acasă, ci cu nobilimea de aci, și în diete s'au adus legi numai pentru Ardeal. *Mihaiu Viteazul* a fost deci domn al Ardealului, care și sub el și-a păstrat autonomia.

Cumcă înfăptuirea idealului național, în întregime, e acum imposibilă, se arată și în ziarul »*Moldova*« din București, în care a apărut acum de curând o serie de articole interesante și cu mult temei scris, referitoare tocmai la chestia aceasta. Se stabilesc în aceste articole cu multă pricepere *piedecile*, cari stau în calea înfăptuirii idealului național, *piedeci* de multe feluri. În fruntea lor stau *piedecile fizice*, despre cari părerile colegilor dela ziarul »*Moldova*« sunt următoarele:

«*Piedecile fizice* constau în lipsa unor hotare naturale între teritoriile locuite de Români și neamurile vecine, sau în existența unor obstacole, cari împiedecă unirea poporului românesc. Pentru a ne da seamă de importanța acestor *piedeci*, este de ajuns a ne aminti axioma politică: «nu poate să existe stat independent fără frontiere naturale». În adevăr, Polonia a dispărut în primul loc din cauza lipsei de frontiere naturale. Germania, fiind lipsită de frontiere la vest și ost, s'a văzut nevoită a-și da organizația militară cea mai puternică de pe pământ. Ungurii s'au crezut obligați să supună pe Slovaci, Ruteni și Români, pentru a face din Carpați frontiera țării lor. Iar Muscalii n'au esitat să supună pe Ucrainenii, Moldovenii, Poloni și alte nații, spre a se apropia de Carpați. Cu alte cuvinte, popoarele, cari n'au hotare naturale împrejurul lor, cad sub influența neamurilor vecine, sau devin cuceritoare.

Situația poporului românesc din acest punct de vedere este cât se poate de critică, fiindcă el nu este despărțit prin obstacole naturale de popoarele vecine. În adevăr, Dacia are hotare naturale din toate părțile, însă această țară nu este locuită peste tot de Români. Partea apusană a Daciei este locuită de streini, cari ocupă aproape întreaga câmpie a Tisei.

Prin urmăre teritoriul românesc de peste Carpați n'are hotar natural către Ungaria. Dincolo, spre ost și sud, elementul românesc a trecut hotarele Daciei și s'a răspândit până la mari depărțări între Nistru și Dunăre, însă teritoriile locuite de Români, în afară de Dacia, nu sunt despărțite prin obstacole naturale de cele ocupate de streini. Cu alte cuvinte, provinciile locuite de Români la Dunăre și Marea-Neagră n'au hotare naturale nici într-o parte, de aceea *este imposibil de a-i întruni pe toți într'un singur stat*.

În schimb neamul românesc este despărțit în mai multe grupe prin obstacole naturale grele de trecut. *Carpații orientali se înalță ca un zid puternic prin mijlocul Daciei și despart poporul românesc în două grupe deosebite. Ei au împedecat unirea principatelor dunărene cu Ardealul în trecut, și tot ei sunt și astăzi piedeca cea mai grea de înlăturat, căci, pentru a cuceri Ardealul, trebuie mai întâi să trecem Carpații... Dunărea desparte pe Români din Dacia de frații lor din Craina și Bulgaria, iar Nistrul separă pe Moldovenii din Basarabia de cei din Polonia și Cherson. Aceste împrejurări ne explică, pentru străbunii noștri au putut înjgheba numai două state independente în Dacia, și anume: Muntenia și Moldova, pe când Români de peste Carpați, Dunăre și Nistru, au căzut sub dominațiunea popoarelor vecine. De toate aceste greutăți trebuie să fim socoteală când ne gândim să formăm o Românie-Mare».*

Pe lângă aceste *piedeci fizice*, mai vin apoi puse *piedecile etnografice*, *piedecile politice* și cele *economice*, stabilite toate cu multă pricepere de domni dela »*Moldova*«. Le vom da și pe acestea în numărul viitor.

Italienii de cătră pădure. Presa puterilor din antantă continuă a fi foarte nemulțămătită cu prestațiunile Italienilor, și mai ales presa rusească le aruncă în față acusa, că au pornit la războiu, nu ca se ajute antantei, ci numai cu gând de a — *iași!* Și de ar fi barem adevărat. Dar nu e adevărat, fiindcă Italienii nu pot iași, din simplul motiv, că aceia pe cari ar vrea să-i jăfuiască, le dau mereu peste degete și chiar și la cap. Dar li se face nedreptate italienilor cu astfel de acuse, pentru că eată cum se apără ei: Italia a intrat în războiu sub asigurările solemne ale antantei, că după ea vor urma și statele din Balcani, toate. Bulgaria însă a intrat în războiu în contra antantei, iar Grecia și România nu se mișcă încă. Va se zică, Italia e cea păcătătoare și consternarea e mare și în cercurile politice serioase din Roma, în urma succeselor neîntrerupte ale puterilor centrale și mai ales în urma sterilității operațiunilor militare întreprinse de Italienii la frontierele Austriei. Și oameni serioși și îngrijorați de viitorul țării fac deja propagandă energică pentru răsturnarea guvernului actual și pentru aducerea în fruntea țării a lui *Giolitti*, — care înainte cu cinci luni era batjocorit, huiduit și stigmatizat ca trădător de patrie, — ca se încheie un aranjament favorabil cu Austro-Ungaria. Cum se schimbă, ca vremea, și părerile oamenilor!..

Până la învingere! Într-o revistă franceză, împărțită în multe mii de exemplare printre soldații dela front, și-a spus părerea asupra războiului, în articole patriotice, atât presidential republicei franceze, domnul Poincaré, cât și ministrul-pretident francez, domnul Viviani. Ambii sunt de convingerea, că războiul trebuie continuat până la învingere, până la zdrobirea militarismului german și reincorporarea provinciilor răpite: Elsața și Lorena. Poincaré scrie: «Avem voința de a învinge și avem siguranța învingerii. Avem încredere în forțele noastre și în ale aliaților noștri și avem încredere în dreptul nostru». Iar Viviani scrie: «Fiindcă Franca, în contra pronunțatei ei iubiri de pace, a fost constrânsă se între în războiu, împreună cu aliații ei, vom purta războiul până la fine, și armonia internă ne garantează învingerea dreptății și a dreptului. Franca nu va lăsa să-i odihnească armele, până nu răsbună dreptul călcat în picioare, până nu a reunit cu patria lor, pentru toate timpurile, provinciile răpite cu forța, până nu a reîntegrat în drepturi viteaza Belgie, zdrobită de militarismul german, și până nu va crea, pe temelii drepte, Europa nou născută!... Frumoase dorințe, a căror realizare însă sigur că o vor împedeca Germanii, și în viitor, ca până acuma, nu cu vorbe, ci prin fapte!

Amnestie. Scriu ziarele din capitală, că la propunerea ministrului nostru de justiție, Maiestatea Sa, Impăratul și Regele nostru Francisc Iosif I, prin prealalta rezoluțiune din 16 Octomvrie n. c. a ordonat sistarea procedurii judecătorești în toate procesele politice, intentate înainte de izbucnirea războiului, sistând totodată și executarea sentințelor aduse în astfel de procese, iar dacă ele s'ar afla sub executare, decretând iertarea pedepsei încă neimplinite. Amnestia aceasta se estinde asupra tuturor proceselor intentate pentru preținse agitațiuni, sevărșite pe calea presei, ori la întruniri publice, în contra formeii constituționale de stat, în contra vrenei clase sociale, ori naționalități, precum și asupra proceselor intentate pentru preținse vătămări a persoanei Maiestății Sale. E un act de dreptate acesta, sevărșit din partea guvernului, care a înțeles, că în aceste zile grele, când toți aduc jertfă pentru tron și patrie, nu mai poate fi vorba de ură, nici în contra tronului, nici în contra claselor ori naționalităților singuratiche din patrie. Toate sunt una și toate formează astăzi zid puternic în jurul tronului.

Gura păcătoșului... O foaie rusească se tânguește rău asupra situației și-și varsă năcazul într'un articol scris cu mult pesimism, din care articol dăm și noi pasagele următoare: «Va trebui să ne împăcăm cu gândul, că avem să purtăm crucea ce ni s'a pus în spinare, pentru că e imposibil se fie învinși Nemții, fie militărește, fie pe cale diplomatică. Atitudinea Buigariei ne arată, că am pierdut jocul diplomatic. Amicii noștri încă împărtășesc soarta noastră. De secole diplomația engleză a fost considerată de invincibilă și eată, că acum toate statele mici se eliberează de sub influența engleză, iar Germania triumfează! Și cum stăm oare cu aurul francez? Ce influență fermecătoare avea el înainte de războiu asupra Turciei, României și Greciei? Și ce s'a întâmplat în cursul războiului?... Germania a ajuns la un triumf întreit, dovedindu-se, că Anglia, Franca și Rusia, sunt egale numai în incapacitate și în miopie... Gura păcătoșului adevăr grăește. Semnificativ e însă faptul, că o foaie rusă poate se scrie astfel de adevăruri, nesupărata de censură. Ceeace dovedește, că și censura rusă e de aceeași părere.

Inmormântarea directorului Virgil Onițiu.

Joi sara s'a întâmplat catastrofa, iar Vineri după amiază, sicriul cu rămășițele pământesti ale mult regretatului *Virgil Onițiu*, director al gimnaziului nostru din Brașov, a fost ridicat din casa mortului și transportat în sala festivă a gimnaziului, pe care l'a condus 21 de ani cu rară răvnă și pricepere, unde a fost așezat pe un frumos catafalc. La locuința decedatului scur-tul serviciu divin a fost oficiat de proto-presbiterul Dr. Vasile Saftu, asistat de preoții I. Prișcu, V. Meret, N. Stinghe și de diaconii C. Mușlea și N. Furnică, iar transportarea sicriului dela locuința în sala gimnaziului s'a făcut în prezența tuturor elevilor și a profesorilor dela gimnaziu și școala comercială din Brașov.

Sâmbătă apoi, la orele 3 după amiază, s'a făcut din sala festivă a gimnaziului inmormântarea solemnă a directorului *Virgil Onițiu*. Despre această inmormântare „*Gazeta*” din Brașov scrie că: «mai rar s'a pomenit la noi o inmormântare mai sgduitoare, prin durerea profundă și regretele unanime, cari s'au manifestat cu acest prilej dureros, căci Românii și streinii au ținut să dea ultimul onor pământesc aceluia, care cu drept cuvânt a fost numit în panegiricele rostite „*înțelept*” și „*podoba*” școalelor noastre. Jalea a fost atât de mare, încât unii dintre cei cari au avut trista datorie se tălmăcesc în fața sicriului scump sentimentele lor de recunoștință față de cel dispărut, abia și-au putut rosti cuvântul de rămas bun, atât de sgdulții erau de marea pierdere îndurată...»

Actul inmormântării l'a sevrșit P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca*, director seminarial în Sibiu, asistat de protopresbiterul Dr. Vasile Saftu, de preoții Dr. Vasile Bologa, I. Prișcu, V. Meret, Dr. N. Stinghe, și de diaconii C. Mușlea și N. Furnică. După terminarea scurtului serviciu divin, sicriul, acoperit cu număroase și frumoase coroane, a fost așezat în carul mortuar și s'a început calea cea din urmă la biserica Sfântului Nicolae și la cimiteriu. În fruntea cortegiului se aflau elevii școalelor primare din Brașov, băieți și fetițe, apoi elevii școalelor reale, elevii dela gimnaziu și dela școalele comerciale. Au urmat preoții celebranți, apoi carul mortuar, înconjurat de profesorii dela școalele noastre medii și acoperit de coroane, și în urmă numărul public, românesc și strein.

Pe drum a cântat corul elevilor, condus de prof. Dr. Stinghe, iar în biserica dela Sfântul Nicolae, unde s'a celebrat prohodul, a cântat corul bisericesc, condus de dl G. Dima.

După sfânta evanghelie au urmat discursurile, rostite de protopresbiterul Dr. Vasile Saftu, în numele eforiei școalelor, de profesorul G. Chelariu, în numele gimnaziului, de Andreiu Bărsăneanu, în numele «Academiei Române» și în al «Asociațiunii», de Dr. Nicolae Vecerdea, în numele «Societății pentru fond de teatru român», de Gavril Precup din Blaj, în numele școalelor medii române din țară și de Dr. M. Popovici, în numele neamului românesc.

P. C. Sa, Arhimandritul *Dr. Eusebiu R. Roșca* a cetit apoi rugăciunea de deslegare și sicriul a fost de nou ridicat și dus la groapă, aproape de biserică. Aci a mai rostit câteva cuvinte de adio studen-

tul V. Mircan în numele colegilor sei, apoi sicriul a fost așezat în sânul pământului și acoperit cu bruci de pământ. Aci își doarme acum somnul de veci *Virgil Onițiu*, lângă înaintașii sei, Gavriil Munteanu și Ioan Meșotă, al căror vrednic și neuitat urmaș a fost.

Odihnească în pace!

Războiul.

Evenimentul cel mare pentru astăzi este *căderea fortăreței Zajecear*, care a fost luată de trupele bulgare cu asalt dela Sârbi, și *legătura ce s'a făcut dealungul Dunării între trupele germane, trecute pela Orșova pe teritor sârbesc, și între cele bulgare*. Dunărea e deci acum liberă și drumul e deschis la Constantinopol.

Celelalte știri de pe câmpul de războiu le răsămăm pe scurt astfel: La frontul dela răsărit trupele noastre austro-ungare au respins nouă atacuri vehemente rusești, iar armata lui Hindenburg a silit pe dușman să se retragă din unele poziții apărute cu energie. Într'un loc s'au retras însă Nemții în cursul nopții, evacuând un cimiteriu, nu departe de Garbinovca. Armata lui Linsingen se află în neîntreruptă ofensivă, dată cu bun succes.

La frontul dela apus s'au dat numai ciocniri mai mici, cu bun succes pentru Germani. Într'un loc Francezii au intrat în șanțurile prime de apărare germane, dar au fost scoși earăși din ele. Un aeroplan dușman a fost împușcat. În el se aflau ofițeri englezi, cari au fost făcuți prizonieri. Au mai fost nimicite și alte două aereplane dușmane de artileria germană.

La frontul italian atacurile dușmanului nu mai sunt atât de vehemente ca în zilele trecute. Se face mai mare cruțare de muniție și de vieți omenești. Cele mai mari atacuri s'au dat asupra capului de pod dela Gorița (Görz), unde dușmanul a străbătut în primele tranșee ale trupelor noastre, dar în cursul nopții a fost scos din ele. Asupra orașului Triest Italianii au aruncat bombe din aereplane, răspunzând ai noștri cu aruncarea de bombe asupra Veneției. Bombele noastre au făcut însemnate stricăciuni.

La frontul sârbesc ofensiva se continuă din toate părțile. Trupele noastre au scos pe dușman din înălțimile întărite dela Topola, iar trupele germane înaintează mereu, silind pe Sârbi să se retragă. Trupele bulgare, intrate în legătură cu cele germane, luptă acum pe la Kniazevaț. În Cladova, oraș cucerit de Nemți, Sârbi au pierdut și 12 tunuri grele și multă muniție.

Puterile din antantă au trimis vorbă Sârbiei că îi trimit ajutor, iar flota rusăscă a început se bombardeze porturile Bulgariei dela malurile mării negre.

Din viața societății „*Andrei Șaguna*”.

De Dr. Gh. Comșa.

(Urmare.)

Din cauza desinteresării celei mari era cât pe aci să apună, să se piardă „*Speranția*”, dacă apărătorii ei nu s'ar fi arătat a fi oameni, cari au început munca lor cu nădejdea izbânzii. Intre acești luptători fără îndoială cel mai însemnat era Teodor Popp, care în anul școlar 1865/1866, când foaia avea puțin abonați, a dovedit energie de fier și activitate de urias. Teodor Popp trebuie privit ca sufletul acestei întreprinderi laudabile și ca piatra din capul unghului la înființarea bibliotecii, căci într'o vreme era el singur și casier, și redactor, și bibliotecar. Era aproape singur și colaborator al foiei, din care se poate clar vedea cât de mult și cât de frumos a scris. Munca depusă de dânsul în foia „*Speranția*” ne vedește și acum după 50 de ani bogăția ideilor, cari frământau sufletul lui tânăr și plin de văpaia iubirii de neam. Lui și tovarășilor ce i-a avut, se cuvine să le mulțămescă viitoră generație seminarială existența falnică societăți de lectură de astăzi.

Atât glasul lui de chemare la muncă, cât și al altor aprijinitori ai „*Speranței*” răsuna din o adâncă convingere despre rostul armoniei și al procurării armelor de luptă contra întunerului omorător. Acestor împrejurări e a se mulțami, că „*Speranția*” și-a putut duce viața însemnată până la 28 Maiu 1867. Nepăsarea era mare, căci ea se zice *Speranția* în Nr. 22 p. III la pag 3: „Pot zice, că de s'ar da un jurnal din raiu chiar și nici de acela nu se interesează, nici de acolo nu pot (ei nepăsători) scoate folos.” Dacă mai luăm apoi în considerare și faptul, că în 1867 numărul prenumeratilor la foia a scăzut dela 60 la 10, trebuie să recunoaștem, că luptătorii dela „*Speranța*” triumfătoare au fost niște adevărați fi ai națiunii, urziți din lacrimi și sudori. Al lor este meritul, că până la timpul încheierii din viața a foiei biblioteca a ajuns la numărul frumos de 58 cărți.

Din dragostea cea mare, cu care a lărat mănunchiul de tinări grupat în jurul „*Speranței*” pentru binele viitorilor preoți și dascăli români, se explică ușor și jalea de care au fost toți cuprinși, când s'au văzut siliți să lase a se stinge făclia ce o au ținut pururea aprinsă în decursul alor 3 ani de zile.

Indurerăți până la lacrimi și-au luat rămas bun dela „*Speranța*” prin o poezie, din care rememore următoarele două strofe:

Adic „*Speranța*” dulce
Timpul nostru a venit,
Tu rămâi, noi ne vom duce,
Să lucrăm spre alt sfârșit.

Glasul stelelor ș'al lunii
Strigă astăzi ne înecat:
Seulați fi ai națiunii,
Nu dormiți pe-al morții pat.

În cel din urmă număr al „*Speranței*” dela 28 Mai 1867 Teodor Popp, redactorul responsabil, adresează către viitoră ține rime seminarială, între altele, aceste cuvinte: „Așadar de acum, soră tinerime și iubită posteritate, tie îți încredințez acest lucru

conceput, tie-ți rămâne continuarea mai departe și înaintarea b'nelui comun, tu trebuie să edifice pe această bază edificiile cele năpăstose și strălucite ale mizeriei. De vei edifica pe această bază, care o pun eu acum, apoi arăți lumii, că mă iubești, de mă iubești pe mine (pe sora ta antecedentă), pe Dumnezeu îl iubești, și de iubești pe Dumnezeu, cuvântul și legea lui trebuie să implinești. Continuă dară, ori prin foia aceasta, cu numele ei propriu, ori prin altă foie, cu alt nume frumos, ori prin oare cure societate, bine compusă și organizată, dar la nici un caz să nu rămâi cu totul neactivă...”

Acestea ar fi liniamentele generale ale activității tinerimii seminariale, grupate în jurul „*Speranței*”. Monografia societății va putea cuprinde pagini frumoase despre această activitate, reproducând unele din cele mai de valoare lucrări științifice în „*Speranța*”. Sunt unela poezii destul de succesive iar pe terenul literaturii bisericești încă sunt în cercări destul de bune. Spre lauda lor fie zis, tinerii dela 1865—67 s'au ocupat destul de intensiv cu aprofundarea materiilor teologice în afară de orele de studii, și cred a nu risca dacă afirm, că mai mult s'au ocupat tinării grupate în jurul „*Speranței*” cu materii din domeniul studiilor lor de socialitate, în orele libere decât clericii, cari au venit după anul 1868.

Ce e mai mult, la anul 1868, — când s'a putut ajunge la o solidarizare deplină a forțelor, când pentru prima dată s'au întrunit toți tinării seminariali la 17 Februarie 1868, — au decis ținerea conferințelor săptămânale, cu scopul de „a se deprinde în pertractarea de materii, ce au raport cu studiile ce li se propun în orele de prelegeri”. Și totuși, acest scop dela 1868 încocoacă nu s'a prea urmărit cu intensitate din partea membrilor societății.

Razultă și de aici, că se cuvine a da o atențiune mai deosebită activității colegiale a elevilor seminariali între anii 1865-68.

Se va zice, să ei nu erau pe deplin înțeleși, că ei nu ținău ședințe, nu luau hotărâri, nu votau, nu discutau. La acestea răspund, că rolul unei societăți nu poate fi reasumat în cadrele unor asfale de manifestări. Pentrucă chiar dacă într'o societate toți membrii se întrunesc la ședințe de aici încă nu urmează că toți și muncesc; mai departe, a lua hotărâri pentru a nu le excoata, nu poate fi tanta unei societăți; a vota e lucru ușor, chiar și atunci, când nu ești lămurit cu ceace se discută; iar a discuta, ce e drept, are înțeles, dar numai atunci, când discuția se poartă în jurul scopului urmărit de societate. A discuta în o societate compusă numai de clerici despre problemele cele mai îndepărtate ce și le-a propus societatea, înseamnă a ajunge în contradicere cu scopul urmărit de societate.

Dar tinerii dela „*Speranța*” aveau statute pentru foia lor, aveau comitet, cere ținea consultări asupra oeratelor intrate, iar comitetul făcea din când în când raport despre starea fondului „*Speranței*”. Gruparea avea și zăre de cetit și a înființat biblioteca, după o muncă așa de îndărdată, iar pe lângă aceasta în coloanele foii „*Speranția*” găsim dovezi foarte măgulitoare despre indeletnicirile literare ale elevilor seminariali.

Capacitatea inițiatorilor grupării era mai pe sus de orice îndoială dovedită.

Foia „*Speranția*” în Nr-ul din 3 Aprilie 1866 publică la rubrica „*Varietăți*”: „Excelența Sa s'a îndurat preagrățios a îm-

FOIȘOARĂ.

Studii asupra Creștinismului

considerat ca legătură de unire între popoare.

(Urmare.)

Noi cităm cele două fapte premergătoare, pentru-că ele sunt de tot proaspete; dar ce volume enorme ar trebui să scriem, pentru a înregistra toate nedreptățile cari lovesc mai totdeauna pe oamenii inofensivi, fără influință și fără avere.

Într'o societate bine organizată, acești oameni trebuie să poată a-și exercita în toată plenitudinea dreptul, ce-l au la dreptate, drept saeru, de care nu-i poate cineva despoia, pe care nu-l poate nime viola, chiar în lucruri de puțină importanță, fără a clătina una din principalele temelii ale edificiului social.

Dreptul tuturor la proprietate este astăzi aproape universal recunoscut la toate națiunile creștine. Numai cât nu s'au luat în general măsuri destul de eficace pentru-ca fiecare să fie proprietar. Cu toate acestea, acesta ar fi unul din mijloacele cele mai cu efect pentru a face să dispară acee finte, care neavând nimic avere, și neavând nimic de pierdut, sunt genții ordinar ai tuturor disordinilor și ai tuturor miș-

cărilor societății. Proprietatea moralizează; acesta-i un fapt indiscutabil; prin urmare n'ar trebui adm's numai în teorie dreptul fiecăruia la proprietate, ci a se gândi la mijloacele de a da cea mai largă satisfacere acestui drept.

Aceste mijloace n'ar fi așa de inpracticabile, după-cum pretind anumii vrășmași ai egalității.

Considerând egalitatea, cum am des-cris-o noi, nu poate găsi în ea nici umbră de răsturnare socială, nici un sistem socialist. Ea este din contră unul din cei mai tari susținători ai ordinii, și una din realizările cele mai complete ale spiritului creștin.

Dacă în loc de a o combate cu patimă în folosul privilegiilor, lumea ar înfățișa-o cu calmitate și în lumina evangheliei, ar da atunci celui de al doilea termen al devizei revoluționare adevăratul lui înțeles, care ar fi adoptat de toți oamenii cu judecată, și nu s'ar mai lasa utopiștilor socialismului, decât niște declamațiuni vagi și niște sisteme ridicole, care n'ar amăgi decât un neînsemnat număr de nebuni. S'ar răpi acestor sisteme cele câteva adevăruri, care le servesc, pentru a ne esprima astfel, ca bilet de trecere; nu li-ar mai lăsa decât absurditatea.

Dar absurditatea n'a avut nici când influență socială, decât prin unirea ei cu oare-cari resturi de rațiune. Să i se

șteargă partea ei rațională, și va rămânea curată și s'imp'ă absurditatea.

Aceasta este adevărata metodă pentru a combate cu isbândă socialismul sub toate formele sale. Nu putem ascunde un lucru, că ergetarea, care inspiră toate teoriile sociale, designate sub denumirea generală de socialism, n'ar fi un pericol amenințător pentru națiuni. Simțim în sânul lor un murmur adânc, care poate să se transforme fără multă întârziere într'o sgduire înspăimântătoare. Aceasta s'ar putea primi momentul și în anumite locuri prin mijloace violente; numai aceste represii locale și transitorice i-ar da mai multă forță și mai multă intensitate.

Prea imprudent ar fi acela care ar nutri ideea, că o represie violentă ar putea avea rezultate durabile.

Pentru a combate cu succes socialismul, nu există alt mijloc decât a accepta egalitatea, în ceea-ce are ea adevărat, și așa cum am expus-o noi, și de a desvolta prin cele mai largi măsuri, întreținut drept al tuturor la instrucțiune, la dreptate și la proprietate. La desvoltarea acestor măsuri ar trebui să s'aplice oamenii de stat demni de acest nume. Dacă ei ar fi în realitate creștini, această sarcină imposibilă pentru politicianii cu vederi scurte și sceptici le-ar fi ușoară. Evanghelia primită în adevărul ei, în spiritul ei, le-ar procura toate elementele. Dar care om de stat cetește oare evanghelia? și printre cei

cari o citeș, sunt oare mulți cari să aibă toată voia să o înțeleagă?

Nenorocirea națiunilor creștine este, că ele tin închisă și pecetluită cu șapte peceti cartea dumnezească, care ar trebui să le dea viață. Chiar și cele, cari sunt privite ca unele, care o citeș, nu văd în ea decât literă, sau nu o citeș, sau nu voiesc să vadă în ea, decât argumente în favorul prejudețiilor lor. Poate-că mișcarea socială care frământă lumea va sfârși scuturând această nepăsare pentru cartea dumnezească. În adâncul acestei mișcări sociale, există ceva creștin, cu toate că acest sentiment nu-i înțeles de cei, cari i se supun. Nu în zadar s'a făcut, sunt acum nouăsprăzece veacuri, Fiul lui Dumnezeu sărac și muncitor și a predicat o învățătură protivnică tuturor păcatelor societății creștine. Cuvântul lui răsuna în sfișite și influența lui socială n'a încetat în ziua, în care a părșit pământul. Dacă cei, cari sunt chemați, prin poziția și influența lor, să conducă societatea, refuză să înțeleagă învățămantul creștin, și se îndărătnicesc să perpetueze tradițiile păgâne, e cu neputință ca ei să nu fie într'o zi absorbiți de elementul popular. Datorita și interesul lor constă așadar în a distinge ceea-ce e creștinesc în aspirațiile naționale, de patimele care s'amestecă în ele, și de-a anula elementul omeneșc, în timp ce realizează elementul divin.

(Va urma)

